

17. Румянцева В. Г. Социологическая юриспруденция в творчестве Р. фон Иеринга, С. А. Муромцева, Е. Эрлиха, Р. Паунда : автореф. ... дисс. канд. юрид. наук. / В. Г. Румянцева. – СПб., 2002. – С. 17.
18. Георгіца А., Меленко С. Євген Ерліх – основоположник соціологічного праворозуміння / А. Георгіца, С. Меленко // Право України. – 2012. – № 9. – С. 450.
19. Мантль В. Україна в процесі європейської інтеграції / укладач Б. Котур ; вступ. Сл. М. Мальського ; редкол. : І. Вакарчук (голова) та ін. – Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2007. – С. 43.

Костицкий В. В. О значение теоретического наследия Евгения Эрлиха в развитии современного правопонимания.

Статья посвящена проблема поисков правопонимания как теоретико-методологической основы развития права в условиях утверждения демократических ценностей общественной жизни и формирования новых цивилизационных отношений, участия гражданского общества в правотворческой деятельности и практике правоприменения, что обуславливает потребность в возвращении к теоретическому наследию таких выдающихся ученых, как Евгений Эрлих. Имеется в виду прежде всего его теория “живого права” как одно из основных положений социологии права Евгения Эрлиха.

Ключевые слова: Евгений Эрлих, социология права, “живое право”, влияние общества на правотворчество, партнерство общества и государства.

Kostytsky V. About importance of the theoretical heritage Eugene Ehrlich in the development of modern legal consciousness.

The paper devoted to the problem of legal consciousness as theoretical and methodological foundations of law in democratic values of public life and the formation of new civilizational relations. Participation of civil society in laws creation and practical political and legal practice, hence the need to send back to the theory and practice of heritage of outstanding scholar Eugene Ehrlich. This is really about his theory of “human rights” as one of the key provisions of the sociology of law Eugene Ehrlich.

Keywords: Eugene Ehrlich, sociology of “Living Law”, the impact of society on lawcreation, partnership society and state.

УДК: 364.013(477:4):349.3

Пархоменко Н. М.
доктор юридичних наук, професор,
вчений секретар Інституту держави і права
ім. В. М. Корецького НАН України

ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ У СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ В УКРАЇНІ ТА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ

Відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом Україна забезпечує поступове наближення права до стандартів та практики ЄС у сфері зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей. Уповноваженим суб'єктом у цій сфері є Міністерство соціальної політики України. Моніторинг щоквартальних звітів Мінсоцполітики свідчить, що з часу підписання Угоди низка завдань на сьогодні або не вирішена взагалі, або здійснено окремі заходи на шляху їх вирішення. Цілісне уявлення про результати імплементаційної роботи скласти проблематично. Крім здійснення передбачених Угодою заходів, для впровадження європейських стандартів у соціальній сфері та їх реалізації, завданнями держави має стати: мотивація і податкова політика, спрямована на чисельне збільшення середнього класу; забезпечення гарантій у кризових економічних ситуаціях; реформування пенсійної системи та ін.

Ключові слова: Угода про асоціацію, соціальна політика, стандарти, Мінсоцполітики, імплементація.

Реформування соціальної сфери з урахуванням євроінтеграційних прагнень України розпочалося ще у 1998 році у зв'язку із підписанням Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами. Наразі важливою складовою здійснення в Україні соціальної політики, в тому числі з'ясування її змісту, напрямів, форм, шляхів реалізації є Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Зокрема, у Главі 21 Співробітництво у галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей, зазначається про посилення діалогу та співробітництва щодо забезпечення гідної праці, політики зайнятості, безпечних та здорових умов праці, соціального діалогу, соціального захисту, соціального залучення, гендерної рівності та недискримінації (Стаття 419). Зазначене передбачає досягнення таких цілей: а) покращення якості людського життя; б) протистояння спільним викликам, зокрема глобалізації та демографічним змінам; с) збільшення кількості та покращення якості робочих місць з гідними умовами праці; d) сприяння розвитку соціальної та юридичної справедливості у контексті реформування ринку праці; e) сприяння створенню на ринку праці таких умов, які б поєднували гнучкість та захищеність; f) сприяння впровадженню активних заходів на ринку праці та підвищення ефективності служб зайнятості з метою задоволення потреб на ринку праці; g) стимулювання розвитку ринків праці, що сприяють залученню малозабезпечених осіб; h) зменшення обсягів неформальної економіки шляхом трансформації нелегальної зайнятості; i) покращення рівня забезпечення охорони здоров'я та безпечних умов праці; j) посилення рівня соціального захисту та модернізації систем соціального захисту, зокрема щодо якості, доступності та фінансової стабільності; k) скорочення бідності та посилення соціальної єдності; l) забезпечення гендерної рівності та рівних можливостей для чоловіків та жінок у сфері зайнятості, освіти та навчання, економічної та суспільної діяльності, а також у процесі прийняття рішень; m) подолання дискримінації в усіх її формах та проявах; n) посилення можливостей соціальних партнерів та сприяння соціальному діалогу (Стаття 420).

Відповідно Україна забезпечує поступове наближення права до стандартів та практики ЄС у сфері зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей (Стаття 424).

Насамперед йдеться про приведення законодавства України у відповідність з цими принципами, які містяться у директивах ЄС, що по суті означає закріплення таких положень, які б унеможливили будь-яку дискримінацію (релігійну, національну, громадянства, гендерну, сексуальну, статеву та ін.) при прийомі на роботу, встановленні розміру заробітної плати, наданні пакету соціальних послуг і т. ін.

Окрім цього, ключове значення для здійснення соціальної політики в Україні має якісне та ефективне управління відповідною сферою суспільних відносин. Уповноваженим суб'єктом у сфері забезпечення реалізації Угоди про асоціацію є Міністерство соціальної політики України, яким було розроблено секторальний План обов'язкових заходів організаційного та нормотворчого змісту на трирічний імплементаційний період (до 2017 року). Очікуваний наслідок – впровадження європейських стандартів у соціальній сфері в Україні та їх реалізація.

Зокрема, зазначений План передбачає виконання положень III розділу “Юстиція, свобода та безпека” (статті 17 та 18) та глави 21 “Співробітництво у галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей” (статті 419-425) Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [1].

Насамперед Мінсоцполітики було створено експертно-консультативну групу, яка щоквартально обговорює стан виконання передбачених заходів, а за потреби розробляє та вносить необхідні зміни до цього Плану, обумовлені особливостями соціально-економічного та політичного розвитку України.

Суб'єктами виконання положень Угоди визначено: Мінсоцполітики, Мінфін, МЗС, Мін'юст, МОЗ, Пенсійний фонд України та інші центральні органи виконавчої влади у співпраці з Генеральним директором Європейської Комісії “Зайнятість, соціальні питання та адаптація”, Генеральним директором Європейської Комісії “Юстиція”.

Згідно Плану на 2014 рік було передбачено [2]:

- підтримання діалогу з державами-членами ЄС з питання захисту прав трудових мігрантів – громадян України, а також щодо укладення міжнародних договорів з питань соціального забезпечення;

- стимулювання підвищення рівня зайнятості населення, створення та збереження робочих місць, зокрема для вимушено переміщених осіб, та зменшення напруги на ринку праці шляхом залучення клієнтів Державної служби зайнятості до активних програм сприяння зайнятості (2014–2017 роки);

- удосконалення трудових відносин з урахуванням міжнародних норм і стандартів, підвищення рівня заробітної плати в Україні;

- вивчення та підготовка пропозицій щодо подальшого використання кращого досвіду держав – членів ЄС стосовно усунення та унеможливлення проявів дискримінації за ознакою інвалідності.

У 2015 році було заплановано:

- аналіз права ЄС з питань надання соціальних послуг та підготовка у разі потреби відповідних законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо приведення законодавства України у відповідність із правом ЄС;

- розроблення Стратегії подолання бідності;

- розроблення, прийняття та впровадження нормативно-правових актів: про мінімальні вимоги щодо безпеки і захисту здоров'я у разі застосування працівниками знарядь праці під час роботи (здоров'я і безпека праці); про мінімальні вимоги для поліпшення безпеки та захисту здоров'я працівників у видобувних галузях, що використовують буріння (здоров'я і безпека праці);

На 2016 рік заплановано розроблення, прийняття та впровадження нормативно-правового акту про мінімальні вимоги до поліпшення безпеки та захисту здоров'я працівників видобувних підприємств з підземним і відкритим способами видобування (здоров'я і безпека праці).

У 2017 році передбачається розробка, прийняття та впровадження нормативно-правових актів: про мінімальні вимоги до безпеки та захисту здоров'я на тимчасових або таких, що змінюють своє місце, будівельних майданчиках (здоров'я і безпека праці); про мінімальні вимоги до безпеки та захисту здоров'я під час роботи з екранними пристроями (здоров'я і безпека праці).

Крім того, заплановано розроблення, прийняття та впровадження нормативно-правових актів з метою імплементації положень 13 Директив Європейського Парламенту та Ради з питань: охорони прав працівників у разі зміни власника підприємства, бізнесу чи їх частин; рамкової угоди про неповну зайнятість; доповнення заходів із сприяння покращенню безпеки та охорони праці працівників; колективного звільнення; реалізації принципів рівних можливостей та рівного ставлення до чоловіків і жінок у питаннях доступу та постачання товарів та послуг; рамкової угоди щодо батьківської відпустки; запровадження принципу однакового підходу до чоловіків і жінок у сфері соціального забезпечення; реалізації принципу рівного відношення незалежно від расової чи етнічної належності; встановлення загальної системи рівного відношення у сфері зайнятості та професійної діяльності та ін.

Щодо завдань на 2014–2016 роки необхідно звернути увагу на загальний характер їх формулювання. Відповідно незрозумілою є форма отриманого в підсумку результату. Зокрема, моніторинг щоквартальних звітів експертно-консультативної групи Мінсоцполітики свідчить, що протягом зазначеного періоду діяльність уповноважених суб'єктів була зосереджена на “вивченні результатів дослідження щодо визначення відповідності діючого національного законодавства та стандартів з питань соціального забезпечення положенням та стандартам Європейського кодексу соціального забезпечення”.

У сфері нормотворення був розроблений проект Закону України “Про внесення зміни до статті 31 Закону України “Про зайнятість населення”; підготовлено пакет пропозицій, для включення їх до проекту Трудового кодексу України після прийняття його у першому читанні; Верховна Рада України прийняла Закон України “Про зовнішню трудову міграцію” від 05.11.2015 р. № 761-VIII; розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 березня 2016 р. № 161-р було затверджено Стратегію подолання бідності.

Таким чином низка завдань на сьогодні або не вирішена взагалі, або здійснено окремі заходи на шляху їх вирішення. Цілісне уявлення про результати імплементаційної роботи із доступних для ознайомлення на сайті Мінсоцполітики щоквартальних звітів скласти проблематично. При цьому зазначається, що проблемні питання, що можуть становити перешкоди для виконання запланованих заходів, були відсутні.

З метою забезпечення належної організації реалізації завдань у сфері європейської інтеграції та виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС Урядом України 13 серпня 2014 р. було створено Урядовий офіс з питань європейської інтеграції у складі Секретаріату Кабінету Міністрів України. Відповідно до затвердженого Кабінетом Міністрів України Положення про Урядовий офіс на нього покладено завдання щодо:

- координації діяльності органів виконавчої влади з розроблення та здійснення заходів, спрямованих на виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, інших міжнародних договорів України з питань європейської інтеграції і домовленостей між Україною та ЄС;

- планування, проведення моніторингу та оцінки ефективності та результативності виконання завдань у сфері європейської інтеграції, у тому числі з виконання Угоди;

– координації діяльності органів виконавчої влади з розроблення проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів, спрямованих на виконання Угоди, інших міжнародних договорів України з питань європейської інтеграції і домовленостей між Україною та ЄС;

– удосконалення системи та механізмів координації діяльності органів виконавчої влади у сфері європейської інтеграції.

Інформація про результати реалізації цих завдань на офіційному сайті офісу відсутня.

Крім зазначених заходів, для впровадження європейських стандартів у соціальній сфері та їх реалізації потрібен перехід від економіки споживання і перерозподілу існуючого до економіки виробництва. Як свідчить світовий досвід, зокрема грецький, отримання міжнародних кредитів для здійснення соціальних виплат у підсумку призводить до дефолту, а не зміцнення держави. Необхідно відмовитися від політики формування черги соціально вразливих верств населення за мінімальним пакетом соціальних послуг, відновлюючи роботу підприємств і установ, які пропонують роботу, отримання якої забезпечить соціальні потреби громадян і формування державного бюджету. В цьому аспекті важливим є як відродження великої промисловості, так і підтримка та стимулювання малого та середнього бізнесу.

З огляду на зазначене, досягнення Україною рівня соціального розвитку країн ЄС у найближчій перспективі видається проблематичним. Реальним наразі є досягнення мінімальних стандартів. При цьому необхідно підтримати О. О. Шутаєву та В. В. Побірченко в тому, що при введенні єдиних стандартів соціальної політики для країн Євросоюзу повинна йти мова не про прагнення до перегляду колишніх ціннісних принципів у політиці, а про новий баланс відповідальності, тобто не про скасування, а про істотні модифікації колишньої соціальної моделі. Основною стратегією в цьому напрямку повинен стати відхід від державного фінансування і надмірної державної опіки. Таким чином, здійснюється перетворення моделі соціальної держави або держави добробуту у напрямку формування моделі, яка передбачає оптимізацію співвідношення між рівнем соціального забезпечення і динамікою ринку праці в умовах глобалізації, а не збільшення витрат на соціальні проблеми і скорочення кількості безробітних.

Завданнями держави в цьому зв'язку має стати: мотивація і податкова політика, спрямована на чисельне збільшення середнього класу; забезпечення гарантій у кризових економічних ситуаціях; підтримка найбільш вразливих верств населення за рахунок державних дотацій, забезпечення стандартів у сфері зайнятості, рівних можливостей та попередження будь-якої дискримінації, реформування пенсійної системи, захисту трудових прав працівників, підвищення рівня безпеки та охорони здоров'я на виробництві, запровадження соціальної відповідальності бізнесу і держави.

Використані джерела:

1. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=171608&cat_id=168553
2. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=168670&cat_id=168553

Пархоменко Н. М. Внедрение европейских стандартов в социальной сфере в Украине и их реализация.

В соответствии с Соглашением между Украиной и Европейским Союзом Украина обеспечивает постепенное сближение права к стандартам и практике ЕС в сфере занятости, социальной политике и равных возможностях. Уполномоченным субъектом в этой сфере является Министерство социальной политики Украины. Мониторинг ежеквартальных отчетов Минсоцполитики свидетельствует, что с момента заключения Договора ряд заданий не решены вообще или сделаны отдельные мероприятия на пути их решения. Целостное представление о результатах имплементационной работы составить проблематично. Кроме проведения предусмотренных Соглашением мероприятий, для внедрения европейских стандартов в социальной сфере и их реализации заданиями государства должны быть: мотивация и налоговая политика, направленная на количественное увеличение среднего класса, обеспечение гарантий в кризисных экономических ситуациях, реформирование пенсионной системы и т.д.

Ключевые слова: Соглашение об ассоциации, социальная политика, стандарты, Минсоцполитики, имплементация.

Parkhomenko N. Implementation of European standards in the social sphere in Ukraine and their implementation.

The legal basis for reforming social policy in Ukraine is the association agreement between Ukraine and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States. According to the agreement, Ukraine provides a gradual approximation of the rights to the standards and practices of the EU in the field of employment, social policy and equal opportunities.

Authorized by the subject in the field of the implementation of the Association Agreement are the Ministry of social policy.

Quarterly monitoring reports expert advisory group Ministry shows that within a specified period a number of tasks for today or not solved at all, or carried out separate measures on the way to resolve them. Holistic understanding of the results of implementation is available for review on the website of the Ministry of social policy quarterly reports to compose is problematic. In addition to the implementation of the measures stipulated in the Agreement for the implementation of European standards in the social sphere and their implementation required a shift from consumption and redistribution of the existing economy.

The tasks of the State in this regard should be: motivation and tax policy aimed at the numerical increase of the middle class; guarantees in critical economic situations; support for the most vulnerable populations due to government subsidies, the provision of standards in the field of employment, equal opportunities and preventing any discrimination, reform of the pension system, protection of labor rights of workers, increasing the level of safety and health on manufacture, introduction of social responsibility of business and the State.

Keywords: The Association Agreement, social policy, standards, Ministry of social policy, implementation.

УДК 340.114

Стеценко С. Г.

**доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України,
заслужений діяч науки і техніки України, перший заступник директора
Інституту кримінально-виконавчої служби**

БІОЮРИСПРУДЕНЦІЯ: ПОНЯТТЯ, ПРИНЦИПИ, ЗНАЧЕННЯ

У статті досліджуються питання виникнення, розвитку та значення біоюриспруденції як нового напрямку у правовій науці. Акцентується увага на перших наукових дослідженнях у цій сфері, розкриваються принципи та дається авторське визначення поняття біоюриспруденції.